

Referansedata

Fylke: Oppland
Kommune: Nord-Fron
Kartblad: 1718 III
H.o.h.: 509-766moh
Areal: 821 daa

Prosjektilhørighet: Bekkekløfter 2007, Oppland
Inventør: KAB, GGA
Dato feltreg.: 25/10/2007, 10-10-2007
Vegetasjonssone: Mellomboreal
Vegetasjonseksjon: C1-Svakt kontinental

Sammendrag / Kort beskrivelse

Lokaliteten utgjøres av den bratte og markerte sidekløften Skåbudalen samt de nærmeste partiene langs Vinstra både i overkant og nedkant av Skåbudalens utløp. Området grenser både til kulturlandskap og mer ordinær, hogstpåvirket gran-skog.

Berggrunnen i partiet rundt Skåbudalen består av svart og graffitførende fyllitt, skifer, sandstein og kvartsitt. Løsmassene i lisdene er stort sett dominert av morene av varierende tykkelse, som hyppig brytes opp av bergvegger. I de elvenære partiene dominerer breelavsetninger.

Vinstradalføret ligger i mellomboreal vegetasjonssone og grenser så vidt over i nordboreal vegetasjonssone i de høyestliggende partiene. Vegetasjonseksjonen er svakt kontinental vegetasjonseksjon (C1).

Vegetasjonstypene er noe varierte, med en gradient som stort sett omfatter fattige til intermediærrike vegetasjonstyper med dominans av intermediærrike utgaver. Småbregnegranskog dominerer med en del innslag av blåbærgranskog og noe høgstaudeskog og lågurtgranskog. Enkelte overrislede berg og fuktige sig har forekomster av for eksempel gulsildre, svartstarr, rødsildre, fjellfrøstjerne, og trolig fjellok (vissne eksemplarer). Grana dominerer i stort sett hele området sammen med en del innslag av bjørk, og et sparsomt innslag av rogn, selje, osp og hegg.

På nordøstsiden, over bergveggene er det furuskog med noe innslag av osp og selje. Lågurtfuruskog og bærlyngfuruskog er vanligste vegetasjonstyper i dette partiet. Ved elvemøtet har elveavsetningene dannet en slette med gråor-heggeskog hvor gråor er det dominerende treslaget. Av de representerte vegetasjonstypene er det kun høgstaudegranskog som står oppført som rødlistet. Den står oppført som hensynskrevende (LR).

Den økologiske variasjonen vurderes til å være middels god mye grunnet bekkekløftens markerte topografi og vekslende eksponering. Faktorer som trekker ned er manglende rolig topografi, et forholdsvis sparsomt innslag av ulike skogtyper og noe mangel på rike vegetasjonstyper.

Skogen i området har blitt hardt utnyttet over lang tid. Innslaget av gamle trær og død ved er forholdsvis sparsomt, selv om unntakene stedvis finnes. Stort sett er skogen middels til godt sjiktet, kompakt og i aldersfase. Det finnes spredt med død ved, men kontinuiteten må sies å være lav. Dette gjelder for store deler av området. I de øvre delene av lisdene er skogen i optimalfase og mer ensjiktet og homogen.

Løvinnslaget begrenser seg til spredte forekomster i lisdene og til mindre bestander lang elvene. Der hvor elva gjennom Skåbudalen og elva Vinstra møtes er det et større felt med gråor.

Karplantefloraen er grunnet sent registreringstidspunkt dårlig fanget opp. Lavfloraen variert mye med gode forekomster av ragglav. Mange titalls funn av flatragg ble registrert på gråor og osp i partiene rundt elvemøtet. Lavfloraen knyttet til berg var, så langt sjekket, sparsom, men grunnet vanskelig topografi er det mange bergvegger som ikke er sjekket. Ingen av de krevende og mer typiske Gudbrandsdalartene knyttet til bergvegger ble funnet. Ellers er lavfloraen sparsomt utviklet både innenfor knappenålslav og skorpelav. Soppfloraen knyttet til død ved er middels godt utviklet, men det er stort sett de mer vanlige rødliste- og signalartene som er funnet. Markboende sopp er heller ikke undersøkt da sesongen for dette var svært dårlig. Mosefloraen er dårlig undersøkt, men signalartene skjørsigd og pusledraugmose ble funnet i området. De er begge knyttet til død ved.

Vinstra-Skåbudalen utgjør et godt og avgrenset bekkekløftmiljø med forholdsvis store verdier knyttet til gammelskog. Selv om mye av skogen er forholdsvis fattig på død ved så er store deler fritt for nyere hogstinngrep. Vannhusholdningen i Skåbudalen virker intakt og lokaliteten fremstår derfor som relativt uberørt og naturlig. Sammenlignet med noen av de andre lokalitetene langs Vinstra (spesielt de lenger ned i Vinstradalføret), samt kløfter i Gudbrandsdalen er artsmangfoldet noe dårligere utviklet. De største verdiene ser en først når en ser sammenhengen med de andre registrerte lokalitetene langs Vinstra. Området må ses på som en del-lokalitet av hele Vinstra-dalførets svært verdifulle bekkekløftmiljøer, der de ulike delområdene samvirker og forsterker hverandre.

Lokaliteten Vinstra-Skåbudalen oppfylder de generelle anbefalingene i mangelanalysen med tanke på bekkekløft (internasjonale ansvarstyper), lågurtskog, høgstaudeskog og viktige forekomster av rødlistearter (ragglavsamfunn). Lågurtskog og høgstaudeskog er derimot meget sparsomt forekommende og bidrar kun i liten grad. For hele Vinstradalføret samlet vurderes mangeloppfyllelsen som bekkekløft svært høy (og på nasjonalt nivå nesten bare sidestilt med Nordåa-Søråa). Av regionale anbefalinger i mangelanalysen oppfylder Vinstra-Skåbudalen manglene knyttet til bekkekløft, lågurtgranskog, høgstaudeskog og flommarkskog. Med unntak av bekkekløft som dekkes godt inn vil de andre regionale manglene kun i liten grad dekkes inn.

Etter den nye verdiskalaen for bekkekløfter vurderes dette forvaltningsarealet som regionalt til nasjonalt verdifullt for bevaring av biologisk mangfold, tilsvarende tallverdi 4.

Feltarbeid

Skåbudalen og områdene rundt utløpet i Vinstra ble undersøkt i løpet av en lang feltdag 10. oktober 2007 av Kim Abel (BioFokus). De nedre to tredjedeler av Skåbudalen ble gått opp i felt, mens den øvre tredjedelen kun ble sett på gjennom kikkert. Geir Gaarder (MU) undersøkte den nordvendte lisiden av Vinstra den 12.10.2007.

Området er forholdsvis godt dekket opp, men grunnet vanskelig topografi i store deler av området er potensialet for flere funn av rødlistearter stort.

Tidspunkt og værets betydning

Været var ingen hindring for feltarbeidet. Den sene inventeringsdatoen medførte at karplantefloraen stort sett var vissnet. Den dårlige soppseongen 2007 medførte også at jordboende sopp er mangelfullt dekket inn. Inventeringsinnsatsen ble prioritert innen artsgruppene makrolav og delvis vedboende sopp. Potensialet for å finne flere rødlistede arter er stort både grunnet ugunstig inventeringstidspunkt for flere artsgrupper, samt vanskelig topografi..

Utvelgelse og undersøkelsesområde

Området inngår i arbeidet med systematiske undersøkelser av bekkekløfter, et felles prosjekt i regi av Direktoratet for Naturforvaltning og NVE. Dette er første ledd i systematiske biologiske undersøkelser av spesielt prioriterte og biologisk viktige skogtyper i Norge. I Oppland omfattet "bekkekløftprosjektet" 37 lokaliteter i 2007.

Arbeidsgrensene for undersøkelsesområdet var på forhånd grovt angitt av Fylkesmannen i Oppland i samarbeid med Direktoratet for Naturforvaltning. Dette omfattet hele elvejuvet til Vinstra fra eksisterende reservat opp til Olstappen, en strekning på ca 20 km, samt det ca 5 km lange gjelet omkring Vinsterbrua på oversiden av Olstappen. Vi har valgt å splitte undersøkelsesområdet opp i 6 atskilte lokaliteter, dels som følge av fragmentering (mellomliggende arealer har ungskog/hogstflater/inngrep), og dels nokså ulike kvaliteter.

Delområdet Skåbudalen utgjøres av kløfta Skåbudalen som drenerer sørover og ned i Vinstra, samt partier av den nordvendte lisida ned mot Vinstra, oppstrøms og nedstrøms for utløpet av Skåbudalen.

Tidligere undersøkelser

Mens de nederste delene av Vinstra-juvet er en "locus classicus" for bekkekløftfloraen i Gudbrandsdalen, med en lang rekke undersøkelser gjennom lang tid, har resten av elvedalen bare i liten grad hatt besøk av botanikere. Det må anses som oppsiktsvekkende og nærmest merkelig at ikke resten av det store elvejuvet som Vinstradalføret utgjør har virket fristende på botanikere og mykologer, lett synlig som det er fra veien mot Skåbu. Rolf Y. Bergs undersøkelser ved Graupesand og Tunga (Berg 1983b) er hederlige unntak, men også dette har bare vært stikkprøver.

Det foreligger ingen registreringer for området hverken i Artsdatabankens artskart (Artskart 2008), eller i Direktoratet for naturforvaltning sin naturtypebase (Naturbase 2008).

Beliggenhet

Lokaliteten ligger i Nord-Fron kommune, Oppland fylke, nærmere bestemt i øvre-midtre del av Vinstras store elvedal ved Tverrbygda, ca 5 kilometer nedenfor elvas utløp fra vannet Olstappen. Lokaliteten utgjøres av sidekløften Skåbudalen samt de nærmeste partiene langs Vinstra både i overkant og nedkant av Skåbudalens utløp. Området grenser både til kulturlandskap og mer ordinær, hogstpåvirket granskog.

Naturgrunnlag

Topografi

Vinstra-dalføret er et mektig canyonlandskap som danner et av de største og mektigste elvejuvene i Norge. Elva ligger dypt nede, godt beskyttet av høye lisider på begge sider hele veien. De fleste steder går dalsidene bratt opp fra dalbunnen i 100-200 meters høyde, noen steder opptil 300 meter, før stigningsgraden avtar. Juvet er særlig trangt og dypt nedskåret på den 5-6 kilometer lange strekningen fra Lofossen til Huskelia. Her har elva skåret ut en svært trang V-dal i dalbunnen. Lenger oppe er dalbunnen noe bredere, typisk med en 10-30 meter flat dalbunn som fylles ut av elva og tilhørende elve-sletteskog. Hovedfallretningen er øst-nordøst. Nedre del, dvs omtrent fra Kvikne til utløpet i Lågen er relativt homogen øst- til nordøstvendt. Resten av juvet er langt mer variert og svingete, med vekslende retning, krappe elvesvinger og alle eksposisjoner representert over korte avstander. Flere bratte sidekløfter og –bekker faller ned i hoveddalen, med Skåbudalen, Hattdalen og Lomma som de mest markerte, og bidrar ytterligere til den svært store spennvidden i topografi og skogmiljøer. Fallet i dalføret er derimot lite, med bare 350 meters høydeforskjell på de to milene fra Kamfoss nedenfor Olstappen til utløpet i Lågen, og elva renner stort sett i rolige stryk hele veien. Med unntak av Kamfoss mangler markerte fossefall helt i hovedelva.

Dellokaliteten "Vinstra-Skåbudalen" består av en markert bekkekløft som slynger seg nordfra og ned i Vinstras løp i sør. Østsiden av Skåbudalen er meget bratt med mange høye og loddrette bergvegger. Flere steder er fjellveggene brutt opp av bratte, men skogbevakste lisider helt ned til elva. Vestsiden er også forholdsvis bratt, men mange små bergvegger bryter opp terrenget. Elva og kløfta slynger seg slakt ned mot Vinstra slik at eksponeringen varierer noe i kløftas lengde. Den nordvendte lisida langs Vinstra er vesentlig slakere med enkelte mindre bergvegger og store steiner.

Geologi

Berggrunnen i Vinstra-dalføret er variert, bestående av ulike sedimentære bergarter av kambro-ordovicisk og senpre-kambrisk alder. I partiet rundt Skåbudalen er det svart og grafittførende fyllitt, skifer, sandstein og kvartsitt som dominerer (NGU 2008a). Løsmassene i lisdene er stort sett dominert av morene av varierende tykkelse, som hyppig brytes opp av bergvegger. I de elvenære partiene dominerer breelavsetninger (NGU 2008b).

Vegetasjonsgeografi

Vegetasjonseksjon: C1-Svakt kontinental, vegtasjonsone: mellomboreal 80% (ca 660daa) nordboreal 20% (ca 160daa) . Vinstradalføret ligger i mellomboreal vegetasjonssone og grenser så vidt over i nordboreal vegetasjonssone i de høyestliggende partiene. Vegetasjonsseksjonen er svakt kontinental vegetasjonsseksjon (C1) (Moen 1998).

Klima

Klimaet i regionen er etter norske forhold utpreget kontinentalt, med lite nedbør og stor temperaturforskjell mellom sommer og vinter. Vinstras svært dype og trange canyon skaper store variasjoner i lokalklimaet. Mens brattliene på skyggesiden og i sidekløftene har stabilt og fuktig lokalklima, har solsideskogene et utpreget tørt og varmt lokalklima.

Økologisk variasjon

Sett i forhold til at det er en bekkekløft er den økologiske variasjonen god. Det er et markert skille mellom skyggefulle og soleksponerte lisdener som gir stor forskjell i fuktighetsforhold, og hellingsgraden varierer en del fra det vide Vinstradalføret til den trange Skåbudalen. I tillegg er det stor variasjon i bergveggenes høyde og eksposisjon. Alle disse faktorene bidrar til god økologisk variasjon. På den annen side vil fravær av mer rolig topografi, et forholdsvis sparsomt innslag av ulike skogtyper og de rikere vegetasjonstypene trekke noe ned. Den økologiske variasjonen vurderes derfor kun til å være midtels god.

Vegetasjon og treslagsfordeling

Vegetasjonstypene er noe varierte, med en gradient som stort sett omfatter fattige til intermedieære vegetasjonstyper med dominans av intermedieære utgaver. Det er et markert skille mellom den nordøstvendte og skyggefulle delen av Skåbudalen og den sørvestvendte og soleksponerte delen. I sørvest er vegetasjonen mosaikkpreget og dominert av småbregnegranskog. Blåbærgranskog er vanlig forekommende samt at høgstaudegranskog forekommer spredt. Enkelte overrislede berg og fuktige sig har forekomster av for eksempel gulsildre, svartstarr, rødsildre, fjellfrøstjerne, og trolig fjellok (vissne eksemplarer). Grana dominerer i stort sett hele området sammen med en del innslag av bjørk, og et sparsomt innslag av rogn, selje, osp og hegg.

På nordøstsiden, over bergveggene er det furuskog med noe innslag av osp og selje. Lågurtfuruskog og bærlyngfuruskog er vanligste vegetasjonstyper.

Langs elvene i Skåbudalen og deler av Vinstra er det stort sett høgstaudegranskog med noe innslag av gråor, men ved elvemøtet har elveavsetningene dannet en slette med gråor-heggeskog hvor gråor er det dominerende treslaget.

Den nordvendte lisdene av Vinstra er dominert av småbregnegranskog med noe innslag av blåbærgranskog og høgstaudegranskog. Grana er vanligste treslag, men spredte forekomster av bjørk, selje, rogn og osp forekommer. I øst er det også noe innslag av furu.

Av de representerte vegetasjonstypene er det kun høgstaudegranskog som står oppført som rødlistet etter Fremstads og Moens (2001) oversikt over truede vegetasjonstyper. Den står oppført som hensynskrevende (LR).

Skogstruktur og påvirkning

Skogen i området har blitt ekstensivt utnyttet over lang tid. Innslaget av gamle trær og død ved er forholdsvis sparsomt, selv om unntakene stedvis finnes. Stort sett er skogen godt sjiktet, kompakt og i aldersfase. Det finnes spredt med død ved, men kontinuiteten må sies å være lav. Dette gjelder for store deler av området. I de øvre delene av lisdene er skogen i optimalfase og mer ensjiktet og homogen. Dimensjonene på grana i hele området ligger stort sett rundt 30 cm i brysthøydiameter, men det er forholdsvis god variasjon i diameter helt opp mot 40-50 cm. Alder på skogen varierer mye, men med en overvekt av trær rundt 80-100 år. Mot kantene av avgrensingsforlaget synker alderen noe.

Den eldste skogen er konsentrert til den sørvestre lisdene i nedre del av Skåbudalen. Her, som i resten av den sørvestre lisdene er skogen sterkt oppbrutt av bergvegger, noe som gir et åpent skogbilde med naturskogspreget. Alderen på grana ligger trolig rundt 100-120 år, og med enkelte eldre trær opp mot 150-200 år. Innslaget av død ved er bra, men med en overvekt av middels nedbrutte læger, trolig som et resultat av stormfelling. Gamle trær forekommer spredt ellers i området også, og det er en del innslag av strylav.

Løvinnslaget begrenser seg til spredte forekomster i lisdene og til mindre bestander langs elvene. Enkelte gråor opp i ca 25 cm i brysthøydiameter forekommer, men trær av små dimensjoner rundt 10-15 cm dominerer. Der hvor elva gjennom Skåbudalen og elva Vinstra møtes er det et større felt med gråor. Store partier av denne elvesletta er preget av ung gråor-heggeskog og er trolig et resultat av reguleringen av elva Vinstra. Den kontrollerte og begrensede vannføringen har resultert i at gråor-heggeskogen har kunnet etablere seg i partier som før har vært utsatte for isgang og store flommer.

Kjerneområder

I det følgende listes informasjon om de avgrensede kjernelokalitetene i området Vinstra-Skåbudalen. Nummereringen referer til inntegninger vist på kartet.

1 Vinstra sør for Kvålen

Naturtype: Bekkekløft og bergvegg - Bekkekløft
Naturtypeverdi: B

Areal: 78daa
Hoh: 510-600 moh

Beliggenhet: Lokaliteten ligger på sørsida av Vinstra, sør for garden Kvålen og litt øst for Skåbu. Dette er snakk om ei nord til nordvest- vendt lisode ned mot elva. Lokaliteten grenser mot elva i nord, for en del små hogstflater og ungskog mot øst, vest og sør, men også lokalt partier med tørrere, eldre skog i sør. Et mindre parti med ungskog er også inkludert i vestre del av arronderingsmessige hensyn. Lokalt i lia er det enkelte mindre bergvegger, både i østre og vestre del, men for det meste er lia nokså jevnt skogkledt. Et unntak er partier i vest, der marka virker nokså ustabil og der har rast ut noe i nyere tid.

Naturtyper: Det er for det meste snakk om nokså kompakt granskog. Furu kommer inn, særlig lengst øst. I tillegg er det litt ung lauvskog ned mot elva, samt enkelte eldre trær i lia i vestre del. Gammel granskog kunne vært en like egnet naturtype, både ut fra utseende og arts- mangfold, men lokaliteten har også bekkekløft-tilknyttede kvaliteter. For det meste er det snakk om blåbær- og småbregneskog i området, til dels overgang mot bærlyngskog i øst, og med svake tendenser til høgstaudemiljøer ned mot elva i vestre del.

Påvirkning: Vinstra-vassdraget ble regulert på 1950-tallet og som en følge av det er vannføringen sterkt redusert forbi lokaliteten. Noe av lauvoppslaget langs elva skyldes nok gjengroing i kantsonene som følge av mindre flommer. Skogen er for det meste i aldersfase. Lokalt ble det funnet oppløsningsfase, men da litt mer tilfeldig bl.a. som følge av god bonitet eller ras. I vestre del er det større hogstflater i over- kant, og det har også blitt hogd ei stripe ned mot elva gjennom lokaliteten her. Generelt finnes spredt med dødt trevirke, lokalt litt større mengder, men for det meste ferskt til lite nedbrutt.

Artsmangfold: Karplantefloraen er stort sett ganske fattig og triviell. xx (må sjekkes opp, trolig bare så vidt knerot m.v.). Av sopp ble det gjort enkelte funn av vanlige rødlistearter på granlæger, som rynkeskinn (NT) og rosenkjuke (NT), samt granrustkjuke. Lavfloraen må generelt sies å være forholdsvis sparsom til å ligge i ei beskyttet lisode langs Vinstra. Det ble forgyves lett etter de interessante bekke- kløfttilknyttede busk- og bladlavene, men ingen av dem ble påvist. Lungeneversamfunnet var forholdsvis sparsomt og dårlig utviklet, bare med enkelte funn av (xx - trolig skrubbenever og grynvrøng omtrent bare). En interessant registrering var derimot sparsom forekomst av huldrenål (EN) på en tørr bjørkestubbe i vestre del, men ellers virket det også dårlig med arter av knappenålslav. Av moser kan nevnes et funn av skjørsigd på en bergvegg, et uvanlig substrat for denne normalt råtevedtilknyttede arten.

Verdisetting: Lokaliteten har får verdi som viktig (B), bl.a. fordi det er en mer eller mindre sammenhengende, fuktig, eldre granskog med innslag av enkelte rødlistearter. Funnet av en sterkt truet art kunne tilsi verdi svært viktig (A), men da burde i så tilfelle bare et mindre parti tilknyttet denne forekomsten i vestre del bli skilt ut, da dette ikke kan sies å være representativt for miljøet som helhet.

Forslag til skjøtsel og hensyn: For å bevare naturverdiene bør en unngå alle former for hogst innenfor lokaliteten, og en bør være forsiktig med hogst i kantsonene på sørsiden av lokaliteten.

2 Skåbyggja-Vinstra

Naturtype: Gråor-heggeskog - Flommarksskog
Naturtypeverdi: B

Areal: 21,5daa
Hoh: 515-525 moh

Beliggenhet: Lokaliteten utgjøres av den flate flommarksskogen som er dannet ved elvemøtet mellom elva Skåbyggja (renner gjennom Skåbudalen) og elva Vinstra.

Naturtyper: Lokaliteten utgjøres i sin helhet av gråor-heggeskog av flommarkstype. I kantene mot nord og vest er det en overgang mot mer grandominert skog.

Påvirkning: Vinstra-vassdraget ble regulert på 1950-tallet og som en følge av det er vannføringen sterkt redusert forbi lokaliteten. Noe av lauvoppslaget langs Vinstra skyldes nok gjengroing i kantsonene som følge av mindre flommer. Store deler er derfor dominert av ung og spinkel gråorskog med lite død ved. Dimensjonene på gråora ligger rundt 10 cm i brysthøydiameter og bestokkingen er stedvis tett. I ytterkant av området, samt langs Skåbyggja er dimensjonene på gråora noe grovere og alderen noe høyere. Dette er nok elementer som har stått i lokaliteten fra før reguleringen. Dimensjoner i disse partiene kommer opp i ca 25 cm i brysthøydiameter.

Artsmangfold: Karplantefloraen er i liten grad fanget opp da registreringstidspunktet var i seneste laget for karplanter. Soppfloraen er sparsom, men markboende sopp kan være manglende fanget opp grunnet en veldig dårlig soppsesong. De største verdiene knytter seg til lavfloraen og da spesielt ragglav. På gråor ble det funnet flere titalls trær med flatragg og lokaliteten har dermed en meget god og levedyktig bestand av denne rødlistede arten. Den står oppført som nær truet (NT) på den norske rødlista (2006). I tillegg er gryntjafs (hensynskrevende, NT) funnet spredt i lokaliteten. Litt lenger ned i Vinstradalføret er det store bestander av en annen rødlistet ragglav, småragg (sterkt truet, EN). Ved nøyere inventeringer er det mulig at denne arten også er å finne i denne lokaliteten.

Verdisetting: Lokaliteten har fått verdi som viktig (B), bl.a. fordi alle flommarkskoger som fortsatt er flompåvirket skal verdisettes som B, samt at det er funnet gode og levedyktige bestander av den rødlistede flatraggen.

Forslag til skjøtsel og hensyn: For å bevare naturverdiene bør en unngå alle former for hogst innenfor lokaliteten.

3 Skåbudalen

Naturtype: Bekkekløft og bergvegg - Bekkekløft
Naturtypeverdi: B

Areal: 571,5daa
Hoh: 550-650 moh

Beliggenhet: Lokaliteten ligger i Nord-Fron kommune, Oppland fylke, nærmere bestemt i øvre-midtre del av Vinstras store elvedal ved Tverrbygd, ca 5 kilometer nedenfor elvas utløp fra vannet Olstappen. Lokaliteten utgjør store deler av den markerte bekkekløften Skå- budalen som drenerer ned i elva Vinstra. Bekkekløften er naturlig avgrenset og inkluderer de bratte lisdene på begge sider gjennom hele kløftas lengde. Naturtypen grenser mot kulturlandskap og sterkere hogstpåvirket skog på begge sider av kløften. Mot nord, avgrensens lokaliteten av en veg, samt av kløfta flater ut ovenfor vegen. Terrenget i kløfta er bratt og mye oppbrutt av både store og små bergvegger. Naturtypen Skåbudalen utgjør også deler av en noe større bekkekløftlokalitet som er nærmere beskrevet gjennom bekkekløftregistreringene gjennomført av BioFokus i 2007 på oppdrag for DN og NVE.

Naturtyper: Naturtypen som lokaliteten faller innunder er bekkekløft. Den markerte topografien med stort innslag av bergvegger, noe slyn- gete løp med varierende eksposisjon og trolig intakt vannføring gjør at kløfta er en "typisk" representant for bekkekløfter.

Det er granskog som dominerer kløften, men det er en del spredte innslag av gråor, selje, rogn og osp. På kantene av kløfta i forbindelse med bergknauser og soleksponerte sider er det også en del furuskog. Vegetasjonstypene er noe varierte, med en gradient som stort sett omfatter fattige til intermedierrike vegetasjonstyper med dominans av intermedierrike utgaver. Småbregnegranskog dominerer med en del innslag av blåbærgranskog og noe høgstaudeskog og lågurtgranskog. Enkelte overrislede berg og fuktige sig har forekomster av for

eksempel gulsildre, svartstarr, rødsildre, fjellfrøstjerne, og trolig fjelløk (vissne eksemplarer). Lågurtfuruskog og bærlingfuruskog er vanligste vegetasjonstyper i partiene med furuskog.

Påvirkning: Skogen i området har blitt hardt utnyttet over lang tid. Innslaget av gamle trær og død ved er forholdsvis sparsomt, selv om unntakene stedvis finnes. Stort sett er skogen brukbart sjiktet, kompakt og i aldersfase. Det finnes spredt med død ved, men kontinuiteten må sies å være lav. Dette gjelder for store deler av området. I de øvre delene av lisdene er skogen i optimalfase og mer ensjiktet og homogen. Dimensjonene på grana i hele området ligger stort sett rundt 30 cm i brysthøydiameter, men det er forholdsvis god variasjon i diameter helt opp mot 40-50 cm. Alder på skogen varierer mye, men med en overvekt av trær rundt 80-100 år. Mot kantene av avgrensingsforslaget synker alderen noe.

Den eldste skogen er konsentrert til den sørvestre lisdene i nedre del av Skåbudalen. Her, som i resten av den sørvestre lisdene er skogen sterkt oppbrutt av bergvegger, noe som gir et åpent skogbilde med naturskogspreg. Alderen på grana ligger trolig rundt 100-120 år, og med enkelte eldre trær opp mot 150-200 år. Innslaget av død ved er bra, men med en overvekt av middels nedbrutte læger, trolig som et resultat av stormfelling. Gamle trær forekommer spredt ellers i området også, og det er en del innslag av strylav.

Løvinnslaget begrenser seg til spredte forekomster i lisdene og til mindre bestander lang elvene. Enkelte gråor opp i ca 25 cm i brysthøydiameter forekommer.

Artsmangfold: Karplantefloraen er grunnet sent registreringstidspunkt i liten grad fanget opp. Enkelte arter som til dels er knyttet til baserik grunn er funnet (gulsildre, svartstarr, fjellfrøstjerne), men sett i forhold til hva som er funnet i andre deler av Vinstras dalføre burde potensialet for mer interessante funn være tilstede. Av vedboende sopp er det funnet noen få av de vanlige forekommende rødlisteartene i gammelskog samt den sårbare (VU) kjuken sprekkjuka. Lavfloraen knyttet til berg var, så langt sjekket, sparsom, men grunnet vanskelig topografi er det mange bergvegger som ikke er sjekket. Ingen av de krevende og mer typiske Gudbrandsdalartene knyttet til bergvegger ble funnet. Ellers er lavfloraen sparsomt utviklet både innenfor knappenåslav og skorpelav.

Verdisetting: Lokaliteten har fått verdi som viktig (B) fordi det er en intakt bekkeløft uten nyere hogstingreip; bekkeløften har trolig intakt vannføring; det er god forekomst av bergvegger, samt at det er funnet en sårbare rødlisteart.

Forslag til skjøtsel og hensyn: For å bevare naturverdiene bør en unngå alle former for hogst innenfor lokaliteten.

Artsmangfold

Karplantefloraen er grunnet sent registreringstidspunkt dårlig fanget opp. Enkelte arter som til dels er knyttet til baserik grunn er funnet (gulsildre, svartstarr, fjellfrøstjerne), men sett i forhold til hva som er funnet i andre deler av Vinstras dalføre (se for eksempel beskrivelse av tidligere undersøkelser i lokalitet Vinstra Rognli – Graupesand) burde potensialet for mer interessante funn være tilstede.

Lavfloraen variert mye med gode forekomster av ragglav. Mange titalls funn av flatragg ble registrert på gråor og osp i partiene rundt elvemøtet. Trolig er bestanden på godt over 100 trær i dette partiet. Gryntjafs forekommer også spredt i hele området. Ulike skjeggglav i slekten strylav (*Usnea* spp.) var godt representert i bakliene, mens gubbeskjegg ikke ble funnet. Lavfloraen knyttet til berg var, så langt sjekket, sparsom, men grunnet vanskelig topografi er det mange bergvegger som ikke er sjekket. Ingen av de krevende og mer typiske Gudbrandsdalartene knyttet til bergvegger ble funnet. Selv de mer vanlige artene randkvistlav og stiftfylllav ble kun funnet sparsomt. Ellers er lavfloraen sparsomt utviklet både innenfor knappenåslav og skorpelav. Imidlertid er det verdt å nevne at den sjeldne huldrenåla ble funnet i den nordvendte lisdene ned mot Vinstra. Den står oppført som sterkt truet (EN) på den norske rødlista.

Soppfloraen knyttet til død ved er middels godt utviklet, men det er stort sett de mer vanlige rødliste- og signalartene som er funnet. Ett unntak er ett funn av sprekkjuka som står oppført som sårbare (VU) på den norske rødlista. Manglende kontinuitet i død ved er viktigste årsak til dette da det viser seg at Vinstra generelt har en godt utviklet soppflora knyttet til død ved. Markboende sopp er heller ikke undersøkt da sesongen for dette var svært dårlig. Potensialet for interessante arter er derimot stort da for eksempel de sørvendte furuskogene står mest sannsynlig på mineralrik grunn.

Mosefloraen er dårlig undersøkt, men signalartene skjørsigd og pusledraugmose ble funnet i området. De er begge knyttet til død ved.

Tabell: Artsfunn i Vinstra-Skåbudalen. Kolonnen **Totalt antall av art** summerer opp antall funn innenfor området. 0 betyr at artsfunnet ikke er tallfestet, men begreper som mye, en del, sparsomt, spredt o.l. er brukt. Det store tallet i kolonnen **Funnet i kjerneområde** henviser til hvilke kjerneområder arten er funnet. Det lille tallet angir hvor mange funn som er gjort i hvert kjerneområde. 0 betyr tekstlig kvantifisering. Små tall uten kjerneområdenummer angir funn utenfor kjerneområder.

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødliste-status	Totalt antall av art	Funnet i kjerneområde (nr)
Bladmoser	Dicranum fragilifolium	Skjørsigd		1	1
Levermoser	Anastrophyllum hellerianum	Pusledraugmose		2	3 ₂
Busk- og bladlav	Collema subflaccidum	Stiftglye		1	2 ₁
	Evernia mesomorpha	Gryntjafs	NT	0	2 ₀
	Lobaria pulmonaria	Lungenever		1	3 ₁
	Ramalina sinensis	Flatragg	NT	0	2 ₀
Skorpelav	Chaenotheca cinerea	Huldrenål	EN	1	1
Sopp vedboende	Ceriporiopsis resinascens			1	3 ₁
	Diplomitoporus crustulinus	Sprekk-kjuka	VU	2	3 ₂
	Fomitopsis rosea	Rosenkjuka	NT	4	3 ₄
	Phellinus ferrugineofuscus	Granrustkjuka		2	3 ₂
	Phellinus nigrolimitatus	Svartsonekjuka	NT	1	3 ₁
	Phlebia centrifuga	Rynkeskinn	NT	2	2

Avgrensning og arrondering

Selve Skåbudalen er naturlig og godt avgrenset hvor grensene inkluderer hele den markerte bekkekløften. Skåbudalen alene utgjør dermed en velfungerende bekkekløftenhet. Langs Vinstra derimot er det vanskelig å få til en god arrondering. Både i øst og vest er det partier hvor bare den ene siden av elvedalen er inkludert. Et stort innslag av hogstflater og sterkt kulturbetinget skog er årsak til dette. Avgrensningen oppover i lisdene både på nordsiden og sørsiden av Vinstra danner en grense mot sterkere påvirket skog og til dels hogstflater.

Andre inngrep

Det forekommer ingen tekniske inngrep i området.

Vurdering og verdisetting

Vinstra-Skåbudalen utgjør et godt og avgrenset bekkekløftmiljø med ganske store verdier knyttet til gammelskog. Selv om mye av skogen er forholdsvis fattig på død ved så er store deler fritt for nyere hogstinngrep. Vannhusholdningen i Skåbudalen virker intakt og lokaliteten fremstår derfor som relativt uberørt og naturlig. Den bratte topografien med store vekslinger i naturforhold gjør at kløfta fremstår som en typisk representant for bekkekløftene i regionen når en ser på topografi og utforming. Sammenlignet med noen av de andre lokalitetene langs Vinstra (spesielt de lenger ned i Vinstradalføret), samt kløfter i Gudbrandsdalen er artsmangfoldet noe dårligere utviklet, og en mangler mange av de typiske lavartene for Gudbrandsdalen. Potensialet for flere interessante arter er derimot tilstede. De største verdiene ser en først når en ser sammenhengen med de andre registrerte lokalitetene langs Vinstra. Området må ses på som en del-lokalitet av hele Vinstra-dalførets svært verdifulle bekkekløftmiljøer, der de ulike delområdene samvirker og forsterker hverandre. I denne sammenheng er det viktig å se på hele elvejuvkomplekset opp til Olstappen (samt også Vinsterfossen ovenfor Olstappen) som ett samlet elvekløft-økosystem. Sammen danner de ulike del-lokalitetene et av de viktigste og mest intakte elvejuvområdene i Norge (og Europa), med en konsentrasjon av naturverdier knyttet til slike miljøer som er unikt i internasjonal målestokk.

Av rødlistede vegetasjonstyper er det kun høgstaudegranskog som forekommer. Den står oppført som hensynskrevende (LR) i Fremstads og Moens (2001) oversikt over truede vegetasjonstyper.

Lokaliteten Vinstra-Skåbudalen oppfyller de generelle anbefalingene i mangelanalysen (Framstad et al. 2002, 2003) med tanke på bekkekløft (internasjonale ansvarstyper), lågurtskog, høgstaudekog, og viktige forekomster av rødlistearter (ragglavsamfunn). Lågurtskog og høgstaudekog er derimot meget sparsomt forekommende og bidrar kun i liten grad. For hele Vinstradalføret samlet vurderes mangelloppfyllelsen som bekkekløft svært høy (og på nasjonalt nivå nesten bare siddetilt med Nordåa-Søråa). Av regionale anbefalinger i mangelanalysen oppfyller Vinstra-Skåbudalen manglene knyttet til bekkekløft, lågurtgranskog, høgstaudekog og flommarkskog. Med unntak av bekkekløft som dekkes godt inn vil de andre regionale manglene kun i liten grad dekkes inn.

Lokaliteten er avgrenset slik at naturverdiene tilknyttet bekkekløften på en best mulig måte skal kunne bli ivaretatt. Selv om avgrensningen er noe uheldig arrondert langs Vinstra grunnet hogst, vurderes lokaliteten som velegnet for langsiktig ivaretagelse av eksisterende biologisk mangfold.

Etter den nye verdiskalaen for bekkekløfter vurderes dette forvaltningsarealet som regionalt til nasjonalt verdifullt for bevaring av biologisk mangfold, tilsvarende tallverdi 4.

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Vinstra-Skåbudalen. Ingen stjerner (0) betyr at verdien for kriteriet er fraværende/ ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisetting i metodekapittelet. Forkortelser; UR = urørhet, DVM = død ved mengde, DVK = død ved kontinuitet, GB = gamle bartær, GL = gamle løvtrær, GE = gamle edelløvtrær, TF = treslagsfordeling, VA = Variasjon, TVA = treslagsvariasjon, VVA = vegetasjonsvariasjon, RI = rikhet, AM = arter, ST = størrelse, AR = arondering, FOR = Fosserøyk. For kjerneområder er kun variasjon vurdert som en kombinasjon av topografi og vegetasjon. For området samlet er det delt i to ulike vurderinger.

Kjerneområde	UR	DVM	DVK	GB	GL	GE	TF	VA	TVA	VVA	RI	AM	ST	AR	FOR	Samlet verdi
1 Vinstra sør for Kvålen	**	*	*	*	0	—	*	**	—	-	*	**	-	-	-	**
2 Skåbyggja-Vinstra	*	*	*	0	*	—	*	*	—	-	**	**	-	-	-	**
3 Skåbudalen	***	**	**	**	**	—	**	**	—	-	**	**	-	-	-	**
Totalt for Vinstra-Skåbudalen	***	**	**	**	**	—	**		**	**	*	**	**	**	0	4

Referanser

Direktoratet for naturforvaltning, internett. <http://dnweb12.dirnat.no/nbinnsyn/>

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Branderud, T. E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet. - NINA oppdragsmelding 769. 9pp.

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. og Brandrud, T.E., 2002. Evaluering av skogvernet i Norge. Fagrapport 54, NINA. 146 s.

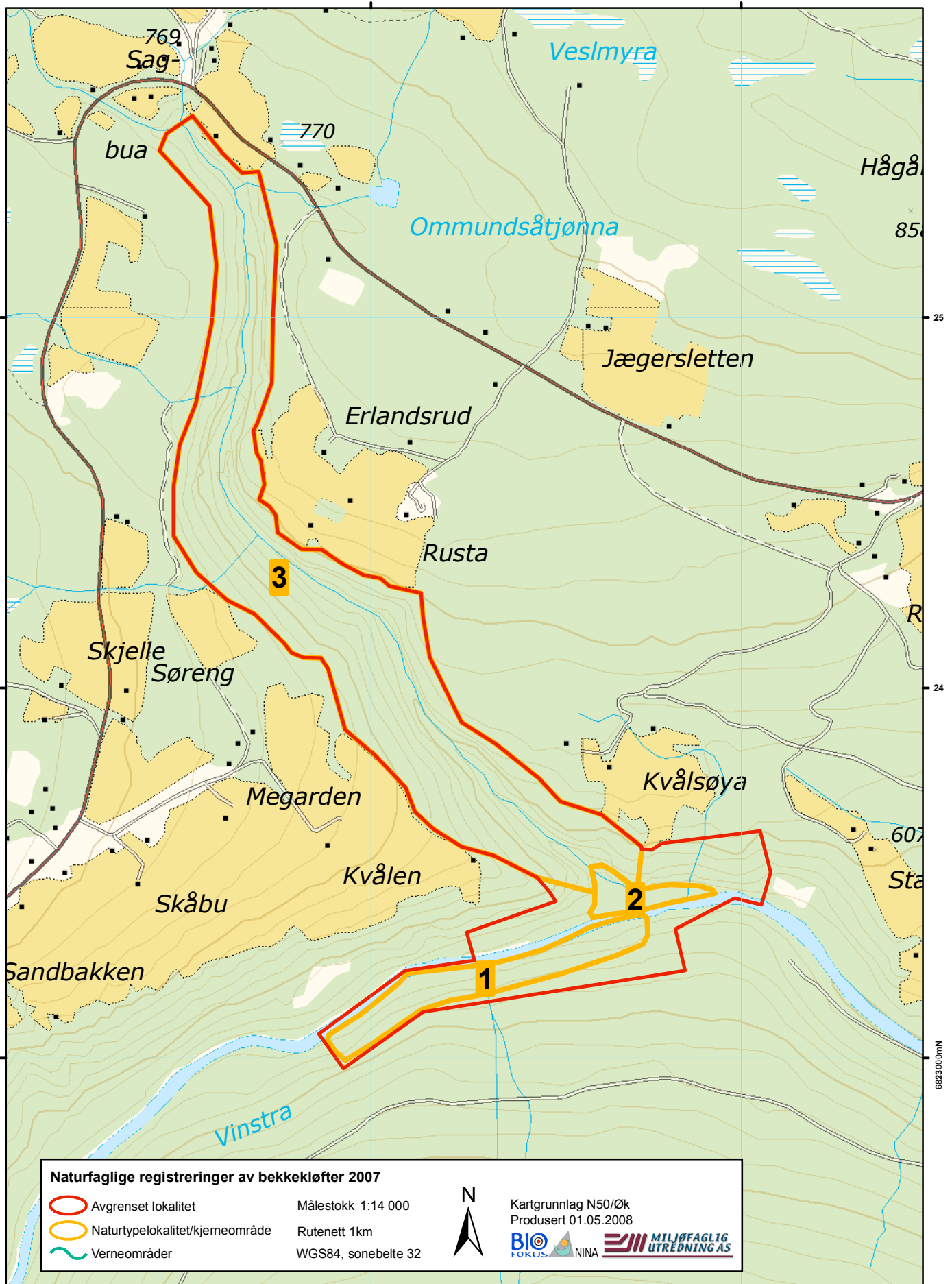
Fremstad, E. & Moen, A. (red.) 2001. Truete vegetasjonstyper i Norge. – NTNU Vitenskapsmuseet Rapp. bot. Ser. 2001-4: 1-231.

Moen, A., 1998. Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss, 199 s.

NGU 2008a. Berggrunnen i Norge N250: www.ngu.no/kart/bg250/

NGU 2008b. NGU 2008b. Kvartærgeologiske kart: www.ngu.no/kart/losmasse/

Vinstra-Skåbudalen (Nord-Fron, Oppland).

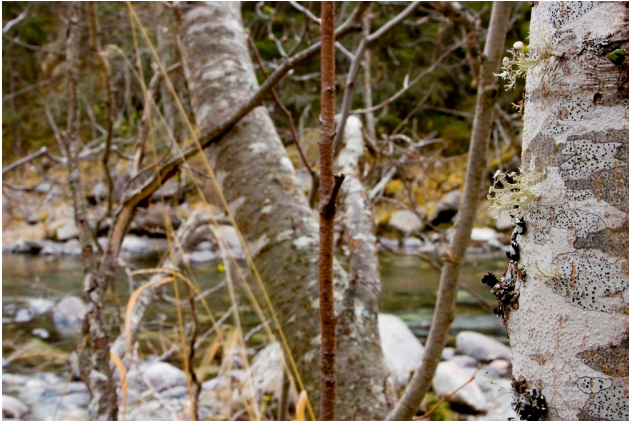

525000mE

526000mE

6823000mN

Bilder fra området Vinstra-Skåbudalen

Flatragg er en vanlig art i flommarkskogen ved elvemøtet. Foto: Kim Abel

Skåbudalen sett fra utløpet i Vinstra. Foto: Kim Abel

Oversikt over Skåbudalen sett nordfra. Bekkekløfta er markert og med mange bergvegger. Foto: Kim Abel

Vannføringen i Vinstra er liten i store deler av året. Her sett nedover Vinstra. Foto: Kim Abel